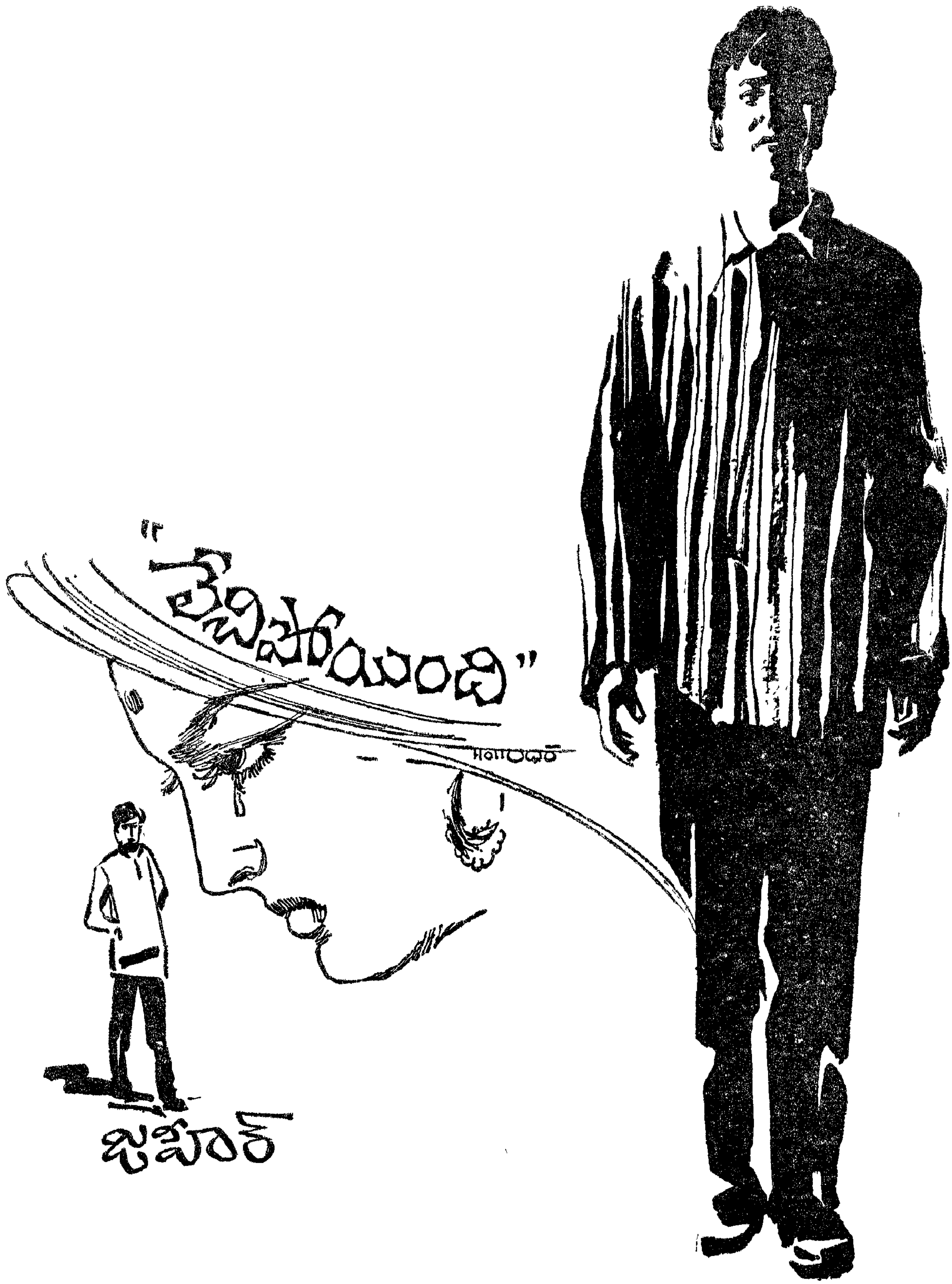
"లేచిపోయింది"
గంగాధర్
జహార్

హాగబా ఉడికీస్తు శకని నాలుగు మెతుకులు కతికి బయట పడ్డాను. అప్పుడే పావు తక్కువ పది అయింది కనీసం ఆఫీసు చేరుకోవటానికి ఇరవై నిముషాలైనా పడుతుంది. పోస్టుమేన్ రాఘవులు ఎదురై "మీకొక కవరుందండి" అంటూ అందిం చాడు. జేబులో కుక్కుకొని పరుగెత్తాను.

సాయంత్రం ఆఫీసునుండి బయటపడి స్వేచ్ఛగా గాలి పీల్చుకొని మెల్లగా కృష్ణ యొడ్డుకు దారి తీశాను. కృష్ణ మీదుగుండా వచ్చే చల్లటి గాలికి చేసిన శ్రమంతా మరచి మనసు ఆనందంతో ఊహాలోకంలో విహరించ సాగింది హఠాత్తుగా కవరు సంగతి గుర్తుకొచ్చింది. ఆఫీసు పనిలో పడి దాని సంగతే మర్చి పోయాను. బహుశ రాధ వ్రాసిందేమో నను కుంటూ చించాను.

'ప్రియమైన చలపతీ: చాలరోజులకు ఉత్తరం వ్రాస్తున్నాను. మనం కలుసుకొని దాదాపు నాలుగు సంవత్సరాలవుతుంది. ఇంటి విషయాల్లో మునిగి పూర్తిగ బయటి ప్రపంచాన్నివిస్మరించాను. ముఖ్యంగా వ్రాయవలసిందేమనగా వచ్చే శుక్రవారం మా చెల్లెలు శశి వివాహం నిశ్చయించాము. నీవు నాలుగు రోజులు ముందే బయలు దేరి రావలసింది. పట్టణ నాగరికతతో, ఒంటరి జీవితంలో విసిగిపోయి ఉంటావు. అది గాక నాకు ఈ నాలుగు రోజులూ సహాయంగా కూడ ఉండవచ్చు. తప్పకుండా రావలెను. అశ్రద్ధ చేయవద్దు... రామం.'

రామం అన్నట్లు నిజంగానే ఈ వాతావరణంలో విసిగి పోయాను. నాలుగు రోజులు హాయిగా ఎటన్నా తిరిగి రావాలని చాల రోజులనుండి అనుకుంటూ యున్నాను. అటు స్నేహితుడికి సహాయం చేసినట్లుంటుంది, నాకూ మార్పు కలుగుతుంది

రామం నేను ఇంటర్‌లో సహాధ్యాయులం. వాడు జీవితపు విలువ తెలిసినవాడు కాబట్టి చదువుకు స్వస్తిపల్కి, స్వగ్రామం వెళ్లి పొలం పనులు అజమాయిషీ చేసుకుంటూ ఉండిపోయాడు. నేను మాత్రం డిగ్రీ పుచ్చుకొని గుమస్తాగిరి వెలిగిస్తున్నాను.

బుద్ధి పుట్టాలేగాని అది సాధించేవరకు నాకు మనశ్శాంతి ఉండదు. ఉదయమే సెలవు చీటి వ్రాసి ఆఫీసుకు పంపి ప్రయాణ సన్నాహాలు చేసుకున్నాను.

రామం వాళ్లవూరు ఐదేళ్ల క్రితం రామంతోపాటు కలిసి ఒకసారి వెళ్లాను. ఊరు బాగా గుర్తు ఉన్నప్పటికి, ఈ అయిదేండ్లలో పెరిగిన నాగరికత ఆ వూరికి కూడ పెనవేసుకోవడంతో, రామం వాళ్ల ఇల్లు తెలుసుకోవడం కొద్దిగా కష్టమే అయింది.

పెంకుటిల్లుకు బదులు డాబా వెలిసింది. ఇంటి ముందు పెద్ద పందిరి. తెల్లగా సున్నం కొట్టిన గడలు. పెళ్లివారిల్లని తేలికగా గుర్తు పట్టవచ్చు.

నన్ను చూడగానే "అరె ఇంత కరెక్టుగా వస్తావనుకోలేదురా" అంటూ రామం ఎదురొచ్చాడు. అదే మాటకారి తనం, అదే ఆప్యాయత. వాడిలో ఏమీ మార్పు రాలేదు.

కాఫీ త్రాగి వాడి గదిలో కూర్చున్నాము. కాలేజీ అనుభవాలనుండి ప్రస్తుత విషయాలమీదకు చర్చ చుట్టు వచ్చేటప్పటికి కాలమెంత గడిచిందో కూడా తెలియలేదు.

"నమస్కారం అన్నయ్యా" అంటూ రామం చెల్లెలు శశి ప్రవేశించింది. నేను ఇదివరకు చూసిన శశికి ఇప్పటి శశికి పోలికే లేదు. పచ్చటి పసిమి ఛాయ సన్నగా, నాజూగ్గా, ఆకర్షణీయమైన కళ్లతో శశి ఎంతో అందంగా ఉంది. కాని నాకెందువలననో ఆ కళ్లల్లో ఒకరకమైన నిరుత్సాహం, అసంతృప్తి ఛాయా మాత్రంగా గోచరించాయి. బహుశ పెళ్లి అనగానే ఆడపిల్లలకు భయం బెరుకు ఉండటం సహజం. అందువలననేమో అట్లా ఉన్నది అని సరిపెట్టుకుందామనుకున్నా, శశిని చూచే కొలది ఏదో మనసులో బాధను సహిస్తూ పైకి కప్పి పుచ్చుకొని సంతోషంగా ఉన్నట్లు నటిస్తున్నట్లుగా కన బడసాగింది.

తల్లిదండ్రులు చిన్నప్పుడే పోయారు కొన్ని తరాల వరకు తరగని ఆస్తి. రామం శశి ఇద్దరే సంతానం. రామం పెదనాయనగారే చిన్నప్పటినుండి స్వంత బిడ్డలకన్నా ఎక్కువగా ఎంతో ప్రేమతో పెంచుకొని వచ్చారు. రామం ప్రయోజకుడై పెదనాయనకు భారం తొలగించి, శశి భారం, ఇంటిభారం పైన వేసుకున్నాడు.

"వరుడు ఎం. బి. బి. ఎస్. ఫైనల్ చదువుతున్నాడు. యోగ్యుడు. మా శశి అదృష్టవంతురాలు. ఈ కాస్త పని అయిపోతే నాకిక జీవితంలో ఆలోచించవలసిన విషయాలే ఉండవు. తల్లి దండ్రి లేని లోటును తీర్చగలిగాననే తృప్తి, శాంతి నాకుంటుంది." అంటూ రామం నిట్టూర్చాడు.

"నాకు కొద్దిగా పనులున్నాయి నువ్వేదయినా చదువుకుంటూవుండు. ఆ బీరువాలో పుస్తకాలున్నాయి" అని వాడు బయటకు వెళ్లి పోయాడు.

శరత్ చరిత్రహీనులు తిరగవేస్తూ ముండువాలోని ఈజీ-ఛెయిర్‌లో కూలబడ్డాను కాని చదువేమీ సాగటం లేదు. పిల్లలు ముండువాలో చేరి ఆడుకుంటూ గోల చేస్తున్నారు. కలిగిన వారింట్లో పెళ్లి కాబట్టి పెళ్లింకా నాలుగు రోజులుండగానే ఒకరొకరుగా చుట్టాలు దిగుతున్నారు. ఇంకా త్వరగా రాసందుకు గృహస్థుల నిష్ఠూరాలు అందుకు అతిథుల సమాధానాలు, సామాన్లు లోపలికి పెట్టమని వాళ్లమీద గదమాయింపులతో, వాతావరణమంతా సందడిగా ఉంది. పరధ్యానంగా పుటలు తిరగ వేస్తున్నాను.

ఇంటిముందొక గుర్రబ్బండి ఆగింది. అందులో నుండి ఎవరో దిగుతున్నారు. సన్నటి షిఫాన్ చీర, హైహీల్స్, చేతికి రిస్టువాచీ, మెళ్లో ఖరీదయిన నెక్లెస్—ఒకావిడ దిగింది. ఆమె వెనక ఏభైలో పడిన ముసలావిడ ఒకతె తెల్లగా, బొద్దుగా ఉన్న చిన్న పిల్లవాడితో దిగింది. ఆ పిల్లవాడు ముందు దిగినామె బిడ్డడు కావచ్చు. పిల్లవాణ్ణి తన దగ్గరుంచుకోవటం సభ్యతకు విరుద్ధమేమో నాకు తెలియదు. ఇంట్లోవాళ్లంతా ఆమెకు ఎదురువెళ్లి పిల్చుకొని వస్తున్నారు. ఆమేదో పెద్ద ఆఫీసరు భార్యో, లేక రామం వాళ్లకు బాగా కావలసినామేమో అయివుండాలి

పెద్దగా మాట్లాడుకుంటూ నా దగ్గరిగా వచ్చారు. మాట్లాడుతూ మాట్లాడుతూ ఆమె నావైపొకసారి చూసి కొద్దిగా ఉలిక్కిపడి గబగబా అడుగులేసుకుంటూ లోపలికి వెళ్లిపోయింది.

ఆ మనిషి పోలికలు నే నెక్కడో చూసినట్లుగానే గుర్తుంది. ఎవరై ఉంటారా అంటూ ఆలోచించ సాగాను. ఒక్కసారి నా మస్తిష్కంలో మెరుపు మెరిసింది. అప్రయత్నంగా నా పెదవులపై సావిత్రి అన్నమాట వెలువడింది.

అవును సావిత్రి ఎంత మారిపోయింది. నాకు తెలిసిన సావిత్రికి ఇప్పుడు నేను చూసిన సావిత్రికి పోలికలే లేవు. చివరిసారి నేను సావిత్రిని చూసి ఐదేండ్లవుతుంది కాని, ఈ ఐదేండ్లలోనే కాలం సావిత్రిలో ఇంతటి మార్పు తీసుకువచ్చినందుకు ఆశ్చర్యపడకుండా ఉండలేకపోయాను.

వెనుకటి స్మృతులు ఒకటొకటిగ నా కండ్ల ముందు తిరగసాగినై. బాహ్యప్రపంచాన్ని మరచి గతంలో మునిగిపోయాను.

మా చెల్లెలు రాధతోపాటు చదువుకొటానికి మా యింటికి తరచుగా సావిత్రి వస్తుండేది. మా అమ్మ సావిత్రిని రాధతోపాటు చూసుకునేది.

సావిత్రి నాన్న గోపాలంగారు పెద్ద వకీలు. పేరు ప్రఖ్యాతులతోబాటు సిరిసంపదలను కూడా ఆర్జించారు. సావిత్రి రెండవది. చాలా గారాబంగా పెరిగింది. ఖరీదైన బట్టలతో, హుందాగ, గంభీరంగా ఉండేది. ఎక్కువగ మాట్లాడేది కాదు. మా రాధ ఎప్పుడూ "ముచ్చు" అని పిలుస్తుండేది.

నాతోపాటు చదువుకొనే జోసఫ్ ఎక్కువగా మా ఇంటికి వస్తుండేవాడు. కొన్ని రోజుల పరిచయంలోనే మా యింట్లోవారందరికీ అతి సన్నిహితుడైపోయాడు. సన్నగా, ఎర్రగా, ఎప్పుడూ చలాకీగా ఉండేవాడు. అప్పుడప్పుడూ రాధకు, సావిత్రికి తెలియనివి చెప్తుండేవాడు. మా అమ్మ గాని, నేను గాని అంతగా పట్టించుకొనేవాళ్ళం కాము. చాల సోషల్‌గా మూవ్ అవుతుండేవాళ్ళం.

కొన్ని రోజులు గడిచిన తరువాత ఒకరోజు మా అమ్మ నన్ను పిల్చి, "ఒరేయ్ చలపతి జోసఫ్ సావిత్రిల మీద నాకు అనుమానంగా ఉందిరా, విషయ మేమిటో తెలుసుకో, ఏదైన జరిగితే మన మీదకు వస్తుంది" అని అన్నది.

నేను కూడ కొన్ని రోజుల నుండి జోసఫ్ ప్రవర్తనలో మార్పు కనిపెడుతూ వచ్చాను. కాని, అంతగా పట్టించుకోలేదు.

సాయంత్రంపూట కృష్ణ ఒడ్డుకు వెళ్లి వాడితో అసలు సంగతి కదిపాను దానిమీదట తేలిన సంగతిది.

"అవునురా నేను సావిత్రి ప్రేమించుకున్నాము. మనస్ఫూర్తిగ ఒకర్నొకరం చేసుకోవాలని అనుకుంటున్నాము. కాని, మీరేమైనా అనుకుంటారని ఇన్ని రోజుల నుండి చెప్పకుండా ఆగాము" అన్నాడు.

"జోసఫ్ నీకు అన్ని విషయాలు తెలుసు. మీది నిష్కల్మషమైన ప్రేమే కావచ్చు. కాని, సమాజాన్ని గుర్తించి భవిష్యత్తులో జరుగబోయే పరిణామాల్ని ఆలోచించాలి. ఇందుకు ఒక్క వర్ణాంతర అభ్యంతరమే కాదు, సావిత్రి వాళ్లది బాగా కలిగిన కుటుంబం. అతి గారాబంగా పెరిగింది. ఒక వేళ సావిత్రి నిన్ను మనసార ప్రేమించి, జీవితంలో ఎదురయ్యే పరిస్థితులను ఎదిరించటానికి సిద్ధపడినా, అటు ఆమె తల్లిదండ్రులు సుతరామూ ఒప్పుకోరు. ఆ విషయం నీకు తెలుసు. అన్నివిధాల మీకు వ్యతిరేక వాతావరణమే ఉంటుంది.

ఊహించని సంఘటన లెన్నో జీవితంలో ఎదురవచ్చు. అప్పుడు ఈ ఆదర్శాలు, ప్రేమలూ ఉండవు. జీవితం మనం అనుకొన్నంత సులభంకాదు."

"మేము అన్ని విషయాలూ ఆలోచించుకున్నాము" జోసెఫ్ ధృఢనిశ్చయంతో జవాబిచ్చాడు. మా యిద్దరికి సావిత్రి తల్లిదండ్రులంగీకరించరని తెలుసు. సావిత్రి నన్ను హృదయపూర్వకంగా ప్రేమిస్తున్నది. నాతోపాటు అన్ని చిక్కులు ఎదుర్కొనటానికి తాను ఎప్పుడూ సిద్దమే. నాకోసం సర్వం త్యాగం చేస్తానన్నది. నేనుకూడా సావిత్రిని మనస్ఫూర్తిగా కోరుతున్నాను. సావిత్రికోసం ఏమైనా చేస్తాను. ఉద్రేకంలో విచక్షణాజ్ఞానంలేకుండా తొందరపడుతున్నామని అనుకోకు. మాది పవిత్రమైన ప్రేమ" అని అన్నాడు.

మరునటి రోజు మధ్యాహ్నం రాధకోసం సావిత్రి వచ్చింది. "సావిత్రీ! జోసఫ్ నాకన్ని సంగతులు చెప్పాడు. మీ అంతరంగిక విషయంలో కలుగజేసుకుంటున్నానని అనుకోకుండా ఉంటే ఒక విషయం అడుగుతాను. మా రాధయెంతో నువ్వుకూడా అంతే జోసఫ్ నాకు స్నేహితుడు, నీవు మారాధ స్నేహితురాలవు. అందుకని మీ విషయంలో మాకూ కొంత బాధ్యత ఉంది. మీ మంచిని కోరేవాళ్లల్లో నేను ముఖ్యుణ్ణి. నీవు బాగా ఆలోచించక త్వరపడుతున్నావనే నేను అనుకుంటున్నాను. జోసఫ్ మంచివాడే. నిన్ను హృదయపూర్వకంగా ప్రేమిస్తున్న మాటకూడా నిజమే. ముఖ్యంగా ఒక విషయం ఆలోచించు. ఇందుకు మీవాళ్లు ఒప్పుకోరు. వారిని ఎదిరించి, చేసుకోవాలి. ఫలితంగా మీకు సంఘంలో కలగబోయే స్థానంగురించి వూహించు. ఆత్మనిగ్రహం లేక జరిగినదానికి పశ్చాత్తాపపడితే జీవితాంతంనరకం అనుభవించాలి. చేతులుకాలిన తరువాత ఆకులు పట్టుకుంటే లాభం ఉండదు. ఇది తప్పితే గమ్యస్థానం చేరుకోలేరు. బాగా ఆలోచించు. మీవాళ్లు నీముఖం చూడరు. శరీరంలో వేడి, ఉద్రేకం తగ్గిన తర్వాత చేసిన తప్పిదమేమిటో అర్థం అవుతుంది.

నేను చెప్పినదంతా శ్రద్ధగా ఆలకించి జవాబిచ్చింది. "కాదండి నేను జోసఫ్‌ను మనస్ఫూర్తిగా ప్రేమిస్తున్నాను. నేను అన్నీ ఆలోచించే నిర్ణయించుకున్నాను. మావాళ్లు ఒప్పుకోరని నాకుతెలుసు. కాని జీవితంలో జోసఫ్‌ను తప్ప యింకొకరికి నా హృదయంలో స్థానమివ్వలేను. అందుకు ఏ త్యాగం చేయటానికయినా, ఎన్నికష్టాల నెదుర్కొనటానికయినా నేను సిద్ధమే".

ఇక నేనేం మాట్లాడలేకపోయాను. వారంతటి ధృఢసంకల్పంతో ప్రేమించుకుని, ఒక నిశ్చయానికి వచ్చిన తరువాత నేను అంతరాయం కలిగించడం సమంజసం కాదనుకున్నాను.

నా చదువయిపోయి, ఉద్యోగంలోచేరి విశాఖపట్నం వచ్చేశాను. నేను వచ్చిన మూడోనెలకు జోసఫ్ దగ్గరనుండి ఉత్తరము వచ్చింది.

సావిత్రి తల్లిదండ్రి సావిత్రికి పెళ్లిచేయాలని అనుకుంటున్నారట. తను మునిసిపాలిటిలో చిన్న ఉద్యోగంలో చేరాడట. సాధ్యమైనంత త్వరలో పెళ్లిచేసుకోవాలనుకొంటున్నానని వ్రాశాడు.

నేను రెండు రోజులు సెలవుచూసుకుని వెళ్లి

లేచిపోయింది

రావాలని అనుకుంటున్నాను. ఒకరోజు హఠాత్తుగా జోసఫ్ సావిత్రి ప్రత్యక్షమయ్యారు. విషయమేమిటో అర్థం అయింది. తను పెళ్లిచేసుకోబోతున్నట్లూ తనకోసం ప్రయత్నించవద్దని ఉత్తరం వ్రాసిపెట్టి వచ్చేసిందట.

రెండవరోజు నాకుతెలిసిన కొద్దిమంది స్నేహితులతో సింహాచలం వెళ్లి, దేవుని సమక్షంలో సావిత్రి జోసెఫ్‌ల వివాహం అతి నిరాడంబరంగా జరిగింది.

నాలుగురోజులు సావిత్రి జోసఫ్‌లు విశాఖలోనే గడిపారు. సాధ్యమైనంత త్వరగా వేరేవూరు ట్రాన్సఫర్ చేయించుకోమని జోసఫ్‌కు సలహాయిచ్చి స్టేషనుకు వెళ్లి వాళ్లను బండి ఎక్కించాను.

వారంరోజుల తరువాత అకస్మాత్తుగా జోసఫ్ నుండి 'స్టార్ట్ యిమీడియట్లీ' అని టెలిగ్రాం. వచ్చింది. ఏం జరిగిందో వూహించలేకపోయాను. వెంటనే బయలుదేరాను.

నేను వెళ్లేటప్పటికి జోసఫ్ ఒక్కడే ఉన్నాడు. ఎందుకో మనిషి చాలా నీరసించిపోయాడు. దవడలు పీక్కుపోయి, ఎముకలు కనపడ్తూ జీవకళలేకుండా ఉన్నాడు.

నూతిలోనుండి మాటలు వస్తున్నట్లు అతి బలహీనంగా చెప్పాడు. రెండు రోజులక్రితం సావిత్రి నాన్నగారు వచ్చి సావిత్రి తల్లికి చాలా సీరియస్‌గా ఉందనిచెప్పి సావిత్రికి పిల్చుకొని వెళ్ళారట. విన్నటిదినం వీడు వాళ్లింటికి వెళ్లితే, వాళ్లింటో చాలా భీభత్సంగా ఉన్నదట. సావిత్రి అక్క మరికొంత మంది చుట్టాలూ సావిత్రిని అనేక రకాల ఒత్తిడి చేశారట. మిగిలిన పిల్లలకు పెళ్లిళ్లు కావని, వారి కుటుంబం తిరిగి తలెత్తుకొని తిరగదని, జరిగిన విషయం ప్రచారం కాకముందే, సావిత్రిని వాళ్లక్కగారి వూరు తీసుకుని వెళ్లి వేరే పెళ్లి చేయటానికి నిశ్చయించారట. జోసఫ్‌ను వాళ్లు అనేకరకాలుగా బతిమాలి వారి వంశ మర్యాదను కాపాడ్టంకోసం సావిత్రి ఆశ వదులుకొని, జరిగినది మర్చిపోతే నష్టపరిహారంగా కొంత డబ్బిస్తామని అన్నారట.

"అయితే సావిత్రి ఏమన్నది?" అని అడిగాను. సావిత్రి ఎటూ జవాబివ్వలేదు. నేను తరచి అడిగితే, తన్ను మర్చిపొమ్మని, తనవాళ్లు చెప్పినట్లు వింటానికే నిశ్చయించుకొన్నట్లు అన్నదట. జరిగినదాన్ని మర్చిపోవటానికి యిరువురం ప్రయత్నిద్దామన్నదట. ఇక వీడక్కడ ఉండలేక తిరిగివచ్చి నాకు వైరిచ్చాడు.

నేనేం చేయాలో పాలుపోలేదు. వాడికెట్లాధైర్యం చెప్పాలో అర్థంకాలేదు. అంత ధైర్యంతో చేసుకున్న సావిత్రి అంత త్వరగా యెట్లా మారిపోయిందో వూహించలేకపోయాను. జీవితంలో ఇటువంటి సంఘటనలు జరుగుతయ్యని నేను అనుకోలేదు.

నేనొకసారి సావిత్రిని, సావిత్రి నాన్నగార్ని కలుసుకుని అన్ని విషయాలు మాట్లాడ్తానని వాడికి ధైర్యం చెప్పి వచ్చేశాను.

"లాభంలేదురా సావిత్రి నాతో గట్టిగా చెప్పింది. వాళ్లంతా ఎంత కట్నమైనా యిచ్చి వేరేచేయటానికి నిశ్చయించారు" అని అన్నారు.

రాత్రంతా పరిపరివిధాల ఆలోచించాను. ఇట్లా జరగటానికి నేనుకూడా బాధ్యుణ్ణి. దీని పర్యవసానం ఎట్లా అవుతుందో అంతుపట్టలేదు. డబ్బెంతయినా చేస్తుంది. సావిత్రికి వేరే పెళ్లిచేస్తే జోసఫ్ గతి ఏమిటి? వాడు సావిత్రిని మర్చిపోగలడా? ఆలోచనలతో రాత్రంతా సతమతమయ్యాను.

తెల్లగా తెల్లవారలేదు. అప్పుడే మగతగా నిద్ర పడుతున్నది. జోసఫ్ యింటిప్రక్క వాళ్లబ్బాయి నాకోసం పరుగెత్తుకొని వచ్చాడు ఒగర్చుకుంటూ. విషయమేమిటోచెప్పలేకపోతున్నాడు. ఏదో ఆపదసూచన

60 వ పేజీచూడండి

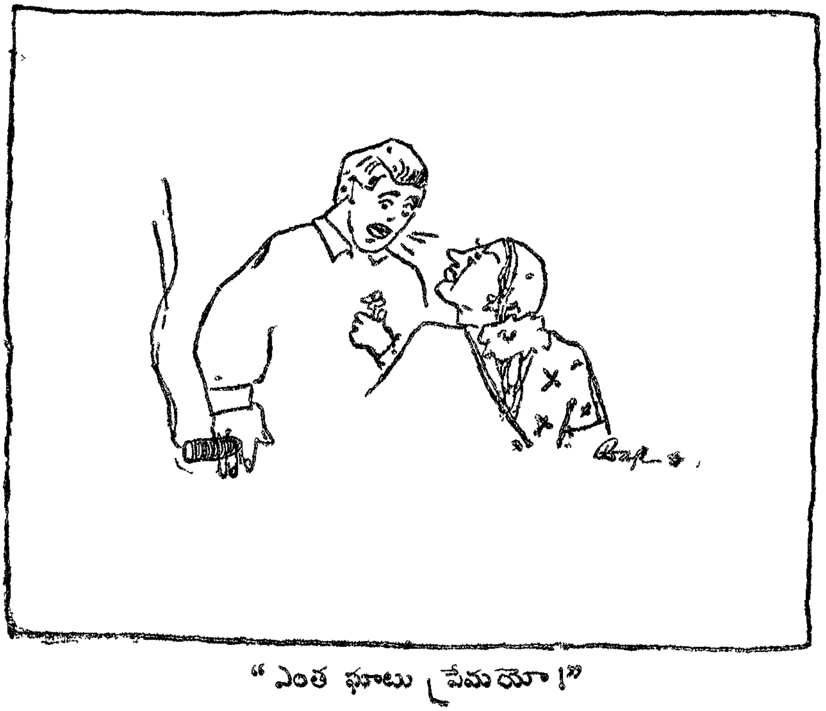

"ఎంత ఘాటు ప్రేమయో!"

నాగుండెదడ ఎక్కువైంది. చొక్కా వేసుకుని పరుగెత్తాను.

జోసెఫ్ ఇంటిముందర చాలామంది పోగయి ఉన్నారు. త్రోసుకొని లోపలకు వెళ్ళాను. ఆ దృశ్యం చూస్తూనే నిశ్చేష్టుణ్ణయ్యాను. జోసెఫ్ గదిలో మధ్యగా వ్రేలాడుతున్నాడు. నాలుక బయటకు పీక్కుని వచ్చింది. కనుగుడ్లు బయటకు వెళ్ళుకునివచ్చి భయంకరంగా ఉన్నాడు. నాగుండె ఒక్కసారి ఆగిపోయినట్లయింది. నిలబడలేక పోయాను. గిర్రున తిరిగి పడిపోయాను.

తన చావుకు కారణం ఎవరూకాదని, తను బుద్ధిపూర్వకంగానే ఆత్మహత్య చేసుకుంటున్నానని వ్రాసిన చీటి వాడి జేబులో దొరికింది.

ఇక జరుగవలసిన కార్యక్రమంతా జరిగిపోయింది. ఆ రెండు రోజులు దీన్నిగురించి కొండగొడవగానే ఉంది. తలా ఒక రకంగా అనుకున్నారు. ఆ రోజు రాత్రి సావిత్రి వాళ్ళు ఇంటికి తాళంవేసి ఎక్కడికో వెళ్ళిపోయారు.

కాలం ఎవ్వరికోసం ఆగదు. నేను విశాఖపట్నం వచ్చేశాను. జోసెఫ్ గురించి వ్రాసిన గొడవంతా కాలప్రవాహంలో కలిసిపోయింది. కొన్నిరోజులకు అంతా మర్చిపోయారు. నేనుమాత్రం ఆ భయంకర దృశ్యాన్ని మర్చిపోలేకపోయాను. తల్చుకుండేప్పుడల్లా ఒళ్లంతా భయంతో జలదరించేది. రాత్రింబగళ్ళు కళ్ళకు కట్టినట్లు ఆ దృశ్యం అగుపడుతుండేది.

నాలుగు నెలలకనుకుంటాను మైసూరులో సావిత్రిని ఎవరో పెద్ద ఇంజనీరుకు బోలెడు కట్నం ఇచ్చి పెళ్ళిచేసినట్లు విన్నాను. ఊహించినదే కాబట్టి కాబట్టి ఆ విషయం విని నేనంతగా ఆశ్చర్యపడలేదు.

మెదడంతా నేడెక్కిపోయింది. తిరిగి బాహ్య ప్రపంచంలోకొచ్చేసరికి [illegible]మాలలా చీకట్లు అలుముకుంటున్నాయి. ఒళ్ళోనుండి పుస్తకం జారి ఎప్పుడు క్రిందపడిందో తెలియదు. కళ్ళనుండి రెండుకన్నీటి బొట్లు జారిపడ్డాయి. ఎవ్వరూ చూడకుండా తుడుచుకున్నాను. మనసంతా వికలమైంది.

"ఏరా అట్లా పడుకొన్నావు" అని రామం వచ్చాడు. అలసటగా ఉంటే పడుకొన్నానని చెప్పి, ఇందాక మీ ఇంటికి కొత్తామె వచ్చింది నీకు తెలుసా? అని అడిగాను.

"ఆమె పేరు సావిత్రి. మాకు కొద్దిగా దూరపు చుట్టంలే. ఆమెభర్త పెద్ద ఇంజనీరు. పెళ్ళికి పూర్వం ఆమెకొక పెద్ద కథతో సంబంధమున్నట్లు చెప్పుకుంటారు. నీకేమయినా తెలుసా" అని అడిగాడు.

ఇదివరకు చూసినట్లు జ్ఞాపకం అని సమర్థించుకున్నాను.

ఆరాత్రంతా నిద్రపట్టలేదు. మనసంతా అల్లకల్లోలంగా ఉంది. జోసెఫ్ సావిత్రిలగురించి ఆలోచిస్తూ నిద్రపట్టక ప్రక్కమీద పొర్లసాగాను.

ప్రక్కగదిలో అస్పష్టంగా మాటలు వినపడ్డాయి. ఎవరో ఏడుస్తున్నారు. మరెవరో అనునయిస్తూ ఏదో అంటున్నారు. శ్రద్ధగా ఆలకించసాగాను. వారు రామం శశిలని పోల్చుకోవటానికి ఎక్కువసేపు పట్టలేదు. శశి ఎందుకు ఏడుస్తుందో

లేచిపోయింది

—1వ పేజీ తరువాయి

నని ఆత్రుత ఎక్కువై ఇంకా శ్రద్ధగా ఆలకించసాగాను.

"మా వంశం, పరువు, మర్యాదనుచూసే బాధ్యత నీకూ ఉంది. లోకం ఇంతవరకు మా వంశాన్ని వేలెత్తిచూపలేదు." రామం గొంతు స్పష్టంగా వినపడసాగింది. "అతను మంచివాడు. యోగ్యుడు అని నాకూ తెలుసు. కాని కులం. ఇప్పుడు అన్ని ఏర్పాట్లు జరిగిపోయినై. ఇంక ఏంచెయ్యటానికి నేను అశక్తుణ్ణి. వెళ్లి నన్నర్థంచేసుకో. నీసుఖమే నాకు కావలసింది. క్రమేపి నీవు అతన్ని మర్చిపోతావు. అతనూ నిన్ను మర్చిపోతాడు. కుల మతాలను పాటించకుండావుండేందుకు మనదేశం ఇంకా అంతటి అభ్యున్నతిని సాధించలేదు." రామం ఆగాడు.

తరువాత శశినుండి ఎటువంటి సమాధానం రాలేదు. కాని వెక్కి వెక్కి ఏడుస్తున్నట్లు విన్నాను.

విషయమేమిటో కొంతవరకు అవగాహనమైంది. ఎక్కడచూసిన ఇవే సమస్యలు. శశి

వధువు తండ్రి: ఏం పేరయ్యగారూ! మా అమ్మాయికి వరుడు కావాలని చెప్పాను. ఏం చేశారు?

పేరయ్య: ఏమోనండీ! ఇరవై ఏళ్ళ వాడు దొరకలేదు. అంతగా కావాలంటే, పదేళ్ళ వాళ్లిద్దరు దొరుకుతారు.

లక్ష్మి (హైదరాబాద్)

ఎందుకట్లా ఉన్నదో ఇప్పుడు నాకర్థమైంది. ఇక ఆలోచించలేకపోయాను. ఎప్పుడు నిద్రపట్టిందో తెలియదు.

* * *

ఆ పగలల్లా నాకేం తోచలేదు. రామం పనుల మీద తిరుగుతూవుండిపోయాడు. ఎవరెవరో కొత్త చుట్టాలు వస్తున్నారు. రామం గదిలోని పుస్తకాలతో కాలక్షేపం చేశాను. శశి కనపడుతుందేమోనని చూశాను. ఆ పగలంతా నాకంటికగపడలేదు.

నాలుగు రోజులు సరదాగా గడుపుదామని వస్తే లేనిపోని ఆలోచనలతో మనసంతా వికాకయిపోయింది. కాస్సేపు కబుర్లాడుదామంటే పరిచయస్తులెవ్వరూ లేరు.

అర్ధరాత్రి అవుతుందేమో. గదిలో ఉక్కగా ఉంది. నిద్రపట్టటంలేదు. తలుపు తెరచుకుని పెరట్లోకొచ్చాను.

తెల్లటి పాలవంటి వెన్నెల. విశాలమైన పెరడు. రకరకాల పూలచెట్లు. ఒకవైపుగా పెద్దవావి. చల్లనిగాలి సన్నగా వస్తుంటే మనసుకెంతో హాయిగా ఉంది. నాకు ప్రక్కగా వేపచెట్టుక్రింద గడ్డిలో కూలబడ్డాను. పూర్ణచంద్రుడు ఆకాశంలో ప్రకాశిస్తున్నాడు. అంతటా నిశ్శబ్దం తారకలు నిశ్చలంగా మెరుస్తున్నాయి. చాలసేపు ప్రకృతి సౌందర్యానికి ముగ్ధుణ్ణవుతూ కూచున్నాను.

దూరంగా, అస్పష్టంగా ఒక ఆకారం కదలివెళ్తున్నట్లు కనపడింది. జాగ్రత్తగా పరకాయించి చూశాను. ఆ ఆకారం దొడ్డి చివరనున్న బావివైపు వెళ్తున్నది. లేచినిలబడి కళ్ళు నులుముకుని గమనించాను.

ఆకారంతోపాటు విషయంకూడా అర్థమై గుండె వేగంగా కొట్టుకోవడం మొదలిడింది. ఒక్క నిమిషం తటాపటాయించి పరుగెత్తాను.

అప్పటికే శశి బావిగోడ ఎక్కబోతుంది. చేయి పట్టుకుని ఇవతలకు లాగేశాను. భయంతో వణుకుతూ నిలబడ్డది.

రెండు నిమిషాలవరకు మాట్లాడలేకపోయాను. కొద్దిగా స్థిమితపడిన తరువాత మాట్లాడాను.

"చూడు శశి నువ్వెంతటి పిరికిపని చేయబూనావో నీకు తెలియదు. నువ్వు చేయబోయే పనివలన మీ అన్నయ్య, మీవాళ్లు ఎంత బాధపడతారో వూహించలేకపోయావు. ఈ పని హర్షించతగినది కాదు. అందువల్ల నీవు సాధించగలిగేదేమీ లేదు. నిన్ను నీవు నాశనం చేసుకుని ఎవరిని ఉద్ధరించినట్లు?"

"రాత్రి రామం మాటలవలన విషయమేమిటో నాకు తెలిసింది,. ఇటువంటి సంఘటనలతో నలిగి, ఆత్మనిగ్రహం కోల్పోయి, చిత్తస్థైర్యం లేక, ఆత్మార్పణ చేసుకున్న అవివేకుల మార్గంలోనే నీవు నడవబోయావు. కాని వారేం చేయగలిగారు.? సమాజాన్నేమయినా మార్చగలిగారా? వారి చావువలన ఏ ఉపయోగం జరిగింది.? ఇతంత విజ్ఞానం అభివృద్ధి చెందినప్పటికీ నీవూ అదే పద్ధతి అవలంబించబోయావు."

శశి తలవంచుకుని నిలబడ్డది. చివరకు తడబడుతున్న మాటలనుకూడదీసుకుని అన్నది.

"అన్నయ్యా నేను మూర్ఖురాలనని మీరు అనుకోవద్దు. నాకింతకంటే మార్గాంతరం లేకపోయింది. ప్రకాశం,నేను మనస్ఫూర్తిగా ప్రేమించుకున్నాము. ఇప్పుడు వేరొకరికి నా హృదయంలో చోటివ్వలేను. అన్నయ్యకు తెలిసివుండికూడా పరువు మర్యాద అని నన్ను బలిచేయబోతున్నాడు. ఇటు వంశ మర్యాదకు భంగం కలగకుండా, అటు ప్రేమించినవాడ్ని జీవితాంతం కలిసివుంటానని వాగ్దానాలు చేసి, ద్రోహంచేయకుండా ఉండాలంటే నాకీదారితప్ప వేరే మార్గం స్ఫురించలేదు."

చంద్రుడు మబ్బుచాటుకు మాయమయాడు. తెల్లని వెన్నెలంతా మసక చీకటిగా మారింది. పరిసర ప్రాంతాలన్నీ చీకట్లో అస్పష్టంగా కనపడసాగినై.

"నీవు చదుకున్నదానివి. సమాజాన్ని ధైర్యంగా ఎదుర్కొనగలిగినవారూ, మార్చగలిగినవారూ మీ వంటివారే. ఈ పని పిరికివాళ్ళు చేయతగినది. నీ ప్రేమ గురించి, నీ ఆత్మవిశ్వాసం, కార్యదీక్షత గురించి నాకుతెలుసు. శాశ్వతమైన ప్రేమ ఏదో, తాత్కాలికమైనదేదో నేను నిర్వచించలేను. ఉన్నవి రెండే రెండు మార్గాలు. మొదటిది మీ అన్నయ్య చెప్పినట్లు విని చేసుకోవటం—క్రమేపి అంతా మర్చిపోతావు. కాలానికి ఎదురేదేది ప్రపంచంలో ఏదీ లేదు. కొన్ని రోజులకు అతను కూడ నిన్ను మర్చిపోతాడు. తప్పదు. జరుగుతున్న సంఘటనలే ఇవి. ఇటు మీవాళ్లందరినీ రక్షించినదానివి అవుతావు.

"ఇక రెండవది అసాధారణమైనది. దీనికి ఆత్మ

విగ్రహం, ఆత్మవిశ్వాసం కావాలి. ఏది ఏమైనా జీవితంలో అతన్ని తప్ప అన్యుల్ని స్వీకరించలేననుకున్నప్పుడు, ఎంతటి విపత్కర పరిస్థితుల కయినా తట్టుకోగల మనస్థయిర్యం ఉండి, చచ్చినా, బ్రతికినా అతనితోనే, జీవితంలో మోసపోయానని తిరిగి రాకుండా ఉండేటట్లయితే ఇందుకు పూనుకోవాలి. ఇందుకు కఠినమైన మనస్సుండి అన్ని బాంధవ్యాలను త్రెంచుకోవాలి. అప్పుడే అందుకు సిద్ధపడాలి. ఇది స్వార్థపూరితమే అవుతుంది. ఎవరేమైనా లెఖ్ఖచేయకుండా, తన జీవితం, తన సుఖం చూసుకోగలిగినప్పుడు యితర బలహీనతలకు తావియ్యకూడదు. ఇది సాహసోపేతమయినది. నిర్ణయించుకొనే ముందు బాగా ఆలోచించు" నా సుదీర్ఘమైన ఉపన్యాసాన్ని ఆపాను.

శశి ఆలోచించుకుంటూ అక్కడే నిలబడ్డది. "చాలా రాత్రయింది ఇక వెళ్ళు" అని శశిని పంపి నా గదికి వెళ్లిపోయాను.

మొదటినుండి నా జీవితానికి సంబంధించినవి కాకపోయినప్పటికి, విచిత్రమైన పరిస్థితులు నాకు తటస్థపడ్డవి. ఎడతెరపిలేని ఆలోచనలతో సతమతమవుతూనే ఉన్నాను. తెల్లవారబోతుండగా చిన్న కునుకు పట్టింది.

రామం తట్టి లేపడంతో ఉలిక్కిపడి లేచాను. ఏదో హఠాత్పరిణామం కలిగినట్లు వాడి ముఖం పాలిపోయివుంది. తలుపు దగ్గరకు వేసి వచ్చి కూర్చున్నాడు.

"అరేయ్, కొంప మునిగిందిరా! ఇప్పుడునేనేం చేయాలో అర్థం కావటంలేదు. తలెత్తుకొని ఎట్లా తిరగను. నలుగురికి నా ముఖం ఎట్లా చూపించను." అని తల పట్టుకుని కూచున్నాడు.

నాకేం అర్థంకాలేదు. "విషయ మేమిటో చెప్పకపోతే నాకేం తెలుస్తుంది" అని వాడి వైపు అయోమయంగా చూడసాగాను.

"మా శశి ఉదయం నుండి కనపట్టంలేదురా. చుట్టుప్రక్కలంతా వెదికాము. తరువాత నే ననుకున్నదే నిజమైంది. శశి, ప్రకాశం తెల్లవారు జామున బండికి స్టేషనులో కనబడినట్లు బండివాడు వెంకటేశం చెప్పాడు. ఇంత తెగింపు చేస్తుందని నేనెన్నడూ అనుకోలేదు. ఇప్పుడు నేనేం చేయాలి? పెళ్లివారికి ఏమని చెప్పుకోవాలి? నాకు ఆత్మహత్య తప్ప వేరే మార్గం గోచరించడం లేదు" అంటూ వాపోయాడు.

అప్పటికి పరిస్థితి పూర్తిగా నా కవగాహనమైంది. రాత్రి నా ఉపదేశం ఇంత హఠాత్పరిణామం కలుగజేస్తుందని అనుకోలేదు. రెండు నిమిషాలు మౌనంగా గడిచిపోయినవి. రామం అట్లాగే తల చేతోపట్టుకొని కూచున్నాడు.

"రామం నీవిట్లా అధైర్యపడితే లాభంలేదు. ధైర్యవంతుల లక్షణం జరిగిపోయిన దానిని గురించి దుఃఖించకూడదు. శశి మనసు తెలుసుకోలేక పూర్తి అంగీకారం లేకుండా, నీవు సిద్ధపడటం, నీ మొదటి తప్పు. చదువుకున్నవాడివి. లోకులు అనుకుంటారని భయపడకు. న్యాయమైన పద్ధతి, నీకు మంచిది అని తెలిసినదానిని అవలంబించు, శశి సుఖంకన్న నీకు వేరే కావలసింది లేదు గదా. నీకు నమ్మకముండి శశి సుఖపడగలదని నీకుంటే శశి చేసిన దానిని సమర్థించి ప్రోత్సహించు, వారు జీవితంలో సుఖపడేటట్లు నీవు చేయగలిగే సహాయం చెయి. లోకం ఎప్పుడూ అంతే. భయపడేవాళ్లనే భయపెడ్తుంది. ఎదిరించి, ఆత్మవిశ్వాసంతో నెగ్గుకొచ్చేవాళ్ళకు దాసోహం అంటుంది. జరిగినదానికి లోలోపల కుమిలిపోతూ, పైకి కారాలు, మిరియాలు నూరుతూ పంతాలు పెట్టుకొని కక్ష కట్టడం ఉట్టి అవివేకమైన పని. సమర్థించి పరిస్థితులను అనుకూలంగా త్రిప్పుకొని అందరూ సుఖపడేటట్లు చేయగలగటమే విజ్ఞుల కర్తవ్యం. ఇంతకన్న నేనేం చెప్పలేను."

రామం అట్లాగే కూచున్నాడు. బయట చుట్టాలు, ఇంట్లోవాళ్ళు తలా ఒకచోట గుమిగూడి గుసగుసలాడుకొంటున్నారు. అంతటా ఒక రకమైన వాతావరణం రాజ్యం చేస్తున్నది. ఎవరి నోటిగుండా కూడ పెద్దగా శబ్దం రావటంలేదు. ఒక్క పూటలోనే పరిస్థితి అంతా తారుమారయింది.

ఆపూట మధ్యాహ్నం నేను తిరిగి బయలుదేరుతూ రామంతో నా చివరి మాటలు చెప్పి బయటకు వచ్చాను.

ముందు వసారాలో నలుగు రైదుగురు స్త్రీలు కూర్చొని గుసగుస లాడుకొంటున్నారు. మధ్యగా సావిత్రి కూచొని చెప్తున్నదల్లా నన్ను చూసి ఒక్కసారి ఆగింది. అప్పటికే నా కర్ణపుటాల్లో "ఆ ఏముంది ఎవడితోనో లేచిపోయింది" అన్న మాట దూసుకొని వచ్చింది.

మనస్సులో శశి సుఖపడేటట్లు చేయుమని భగవంతుని ధ్యానించి, గబగబ అడుగులేసుకుంటూ స్టేషనుకు దారితీశాను. ★

హుస్సేన్ సాగర్

13వ పేజీ తరువాయి

పాడతానన్నావు మరిచిపోయావా? శ్రీవారికి ఎన్నో పనులుంటవి, —" "లేదు. లేదు...., అయితే మాధవ చెప్పింది సబబే. మీరు పాడితే దేహమంతా చెవులు చేసుకొని వింటాను." రాధ పకపక నవ్వింది. గోపీ కండ్లు మూయలేదు. ఏమి పలువరస! నవ్వితే కళ్లల్లో ఏమి చిలిపితనం.

"ఎందుకండీ నవ్వు"

"అబ్బే! ఏమీలేదు. ఇంద్రుడికి ఎందుకో దేహమంతా కళ్లే" గోపీకి తెలుసు అహల్య కథ. తాను నవ్వేశాడు. గోపీ తంబుర తీసి రాధకు ఇచ్చాడు. ఆమె లేచి పుచ్చుకుని తివాచీ మీద కూర్చుని శ్రుతి సరిచేసుకొని పాడ నారంభించింది. మీరా భజన 'మోరెతో గిరిధర గోపాల" గోపీ ముగ్ధుడైపోయాడు. ఏమి కంఠస్వరం! కోకిలగాన అని సుబ్బులక్ష్మికి బిరుదు, ఈమెది గంధర్వగానం. ఆ వంపులు, ఆరవలు ఆ గమకాలు గోపీ హృదయాన్ని కరిగించింది. రాళ్ళ కరిగించు శక్తిగల ఆ గానం కుసుమ కోమలమైన గోపీ వంటి కళాకారుని హృదయాన్ని కరిగించుటలో వింత ఏమి? పాడుతూ ఉన్నప్పుడు కొన్ని సమయాల్లో ఆమె కనుగవ అరమోడ్పుగా ఉండడం చూచి ఆమె గానామృతం ఆమె కూడా ఆస్వాదం చేస్తున్నట్లు అనిపించింది.

పాట ఆపింది. గోపీ పలుకలేదు. ఆమె కండ్లకు తన కండ్లు అప్పగించాడు. ఆమె అర్థం చేసుకుంది. భలే. అని వాచ్యంగా ఆమోదించి ఉంటే అంత సంతసించి ఉండదు. "మరి మీరొకటి పాడరూ" అని మృదువుగా అడిగింది. గోపీ తక్షణం తివాచీ మీద కూర్చుని తంబుర తీసుకుని తనకు తగిన శ్రుతి పెట్టుకొని "రాధిక తవ విరహే" అనే అష్టపది పాడాడు. రాధను చూస్తూ. రాధ మాటిమాటికి ఆనందానుభవం సూచిస్తూ కండ్లు మూసుకోవడం కనిపెట్టాడు. ఆహ్లాద భరితుడయ్యాడు. మాధవరావు లేచి "ఇక వెళ్దామా, పొద్దుయింది" అన్నాడు. అంతవరకు అతడక్కడ ఉన్నదే వాళ్ళు మరిచి పోయారు. రాధ లేచి నమస్కరించి "ఈ రోజు నేను ఎన్నడూ మరిచి పోను" అని మెల్లగా అన్నది. "నేనూ మరిచి పోను" అని నమస్కరించాడు. మాధవరావు రాధతో వెళ్లి పోయాడు. గోపీ ఒంటరిగా ఆ గదిలోనే సోఫామీద కూర్చుని స్మృతి పరంపరలో మునిగి పోయాడు. ఆ స్మృతులు రాధాదేవి గానానికి సంబంధినవి మాత్రమే కాదు. ఆమె రూపురేఖా విలాసాలు గురించి కూడా. ముఖ్యంగా ఆమె కండ్లు, ఆమె పెదిమలు, మాటి మాటికి తనకే తెలియని కోర్కెలతో నింపి వేసినవి. ఎప్పుడు మళ్లీ ఆమెను కలుసుకోడాని వీలవుతుందో, అదే చింత. మాధవరావును అడగడానికి సంకోచించాడు.

రెండు రోజుల తర్వాత మాధవరావే సందేహ నివర్తి చేశాడు. "ఏమండోయ్. ఆవిడ నన్ను కనుక్కొమంది. మళ్లీ తమ దర్శనం చేసుకోవచ్చా తమకు వీలుంటే అని. "సరే అన్నాను" "వో ఎప్పుడైనా సరే. ఆవిడకు వీలైతే" గోపీ రాధాదేవి గురించి మాధవరావు నడిగి తెలుసుకోవాలని కోర్కె ఉన్నా ధైర్యం చాలక పోయింది.

ఆ సాయంత్రం రాధాదేవి మాదవరావుతో బంగళా వచ్చింది. రాధ కొంతసేపు, గోపీ కొంతసేపు పాడుకున్నారు. ఈ సారి గోపీ రాధ సమీపం లోనే కూర్చున్నాడు తివాచీ మీద, ఆమె జడలోని మల్లె పువ్వుల పరిమళం ఆఘ్రాణిస్తూ ఉంటే ఆమెను తాకుచున్నట్లే తోచింది. తంబుర అందిస్తున్నప్పుడు ఆమె చెయ్యి తన చేతికి తగిలింది. ఒళ్లు ఝల్లు మంది. ఆ రోజు మాధవరావు రాధ వెళ్తున్నప్పుడు గోపీ తానే అనేశాడు "మీరు వీలున్నప్పుడల్లా రావాలి. సాయంత్రం నే నిక్కడే ఉంటాను, వాయించుకుంటూ, పాడుకొంటూ, లేదా చదువుకొంటూ, ఏమీ తోచదు. మీరు వస్తే సరదాగా ఉంటుంది."

"తప్పకుండా, అంతకన్నానా" అని చిరునవ్వుతో బదులు చెప్పింది.

తర్వాత వారానికి మూడు నాలుగు సార్లు రాధ వచ్చేది మాధవతో, రోజురోజుకూ పరిచయం దగ్గరైంది. చనువు ఎక్కువైంది. ఒక నాడు మాధవ వచ్చిన వెంటనే తాను ఫ్యాక్టరీ సంబంధంగా ఎవరో ఆఫీసర్ని ఇంటి దగ్గర చూడవలెనని చెప్పి వెళ్లిపోయాడు. గోపీ, రాధ ఒంటరిగా ఉండి